การจัดเตรียมเมล็ดพันธุ์ไม้ป่า เพื่อการผลิตกล้าไม้คุณภาพ

ส่วนเพาะชำกล้าไม้ สำนักส่งเสริมการปลูกป่า

กรมป่าไม้

คำนำ

การผลิตกล้าไม้ที่มีคุณภาพดีสำหรับการปลูกป่าเพื่อการอนุรักษ์ และการปลูกเพื่อใช้ไม้ในทางเศรษฐกิจจำเป็นต้องมีการจัดหา และจัดเตรียมเมล็ดพันธุ์ไม้ที่มีพันธุกรรมดี มีคุณภาพถึงจะสามารถช่วยให้การเพาะชำกล้าไม้ประสบความสำเร็จ มีอัตราการรอดตายสูง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอันดีต่อการขยายพันธุ์ไม้ โดยเพาะจากเมล็ดไม้ป่า จึงได้จัดทำ “คู่มือการจัดเตรียมเมล็ดพันธุ์ไม้ป่า สำหรับการผลิตกล้าไม้คุณภาพ” เพื่อเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ของงานด้านการเพาะชำกล้าไม้ จากหน่วยงานเพาะชำกล้าไม้ในสังกัดกรมป่าไม้ ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วประเทศ ที่ดำเนินการแล้วประสบความสำเร็จ คือได้อัตราการงอกสูง ในไม้ชนิดนั้นๆ แล้วรายงานเผยแพร่ให้กับผู้สนใจเพื่อเป็นแหล่งค้นคว้าต่อไป

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
กระถินเทพา	1
กันเกรา	2
กัลปพฤกษ์	3
แดง	4
ตะเคียนทอง	5
บุนนาค	6
ประดู่แดง	7
ประดู่ป่า	8
ไผ่รวก	9
พะยุง	10
มะเกลือ	11
มะขามป้อม	12
มะตูม	13
ยางนา	14
ยูคาลิปตัส	15
ราชพฤกษ์	16
ลำดวน	17
สะเดาบ้าน	18
สัก	19
หว้า	20

กระถินเทพา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Acacia mangium* Willd.

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-MIMOSOIDEAE

ชื่อสามัญ Kra thin te pha (ไทย), Sabah salwood, Tongke hutan หรือ mangge hutan

ลักษณะทั่วไป

เป็นพันธุ์ไม้ยืนต้นขนาดใหญ่โตเร็วมีความสูงถึง 30 ม. แต่โดยปกติแล้วโตเต็มที่จะมีความสูงเกิน 15 ม. มีช่วงยาวของลำต้นที่ปราศจากกิ่งก้านเกือบครึ่งหนึ่งของความสูงทั้งหมด มักพบในที่โล่งแจ้ง มีการลัดกิ่งเองตามธรรมชาติ ต้นที่มีอายุมากๆ เปลือกแข็งหนา ขรุขระ แตกเป็นร่องยาว และมีสีน้ำตาลอ่อนถึงเข้ม ใบจริงเกิดเมื่อเป็นต้นกล้าขนาดเล็ก เมื่อเจริญเติบโตขึ้นจะเป็นใบเทียมที่เกิดจากก้านใบเปลี่ยนรูปทำหน้าที่คล้ายใบเรียก phyllode ดอกเป็นช่อยาวคล้ายหางกระรอก (spike) ผลเป็นฝักแบนบิดงอเป็นกระจุกเมื่อฝักแก่จะแตกตามรอยตะเข็บ จะเห็นเมล็ดติดอยู่กับฝักด้วยรกสีส้ม

การกระจายพันธุ์

มีขีดจำกัดด้านเหนือสุดที่เส้นรุ้ง 0° 53 S ที่ Irian Jaya ประเทศอินโดนีเซีย และขีดจำกัดด้านใต้สุดที่เส้นรุ้ง 19° S ที่รัฐควีนสแลนด์ ประเทศออสเตรเลีย จะพบเห็นขึ้นอยู่ในสภาพภูมิประเทศตั้งแต่ระดับน้ำทะเลจนถึงความสูง 800 ม. จากระดับน้ำทะเล ปานกลาง

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

แกะเมล็ดออกจากฝัก แล้วจึงนำเมล็ดไปลวกในน้ำร้อน 20 นาที แล้วนำมาแช่น้ำอุณหภูมิปกติ 12 ชั่วโมง อัตราการงอกของเมล็ด 100% (สถานีเพาะชำกล้าไม้ระยอง 2554) หรือนำเมล็ดไปแช่น้ำร้อนอุณหภูมิ 80 – 90 องศาเซลเซียส ทิ้งไว้ 12 ชั่วโมง อัตราการงอกของเมล็ด 90% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้นครราชสีมา และ สถานีเพาะชำกล้าไม้แพร่ 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด	■	■	■	■						■	■	■
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด	■	■	■	■	■							
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้		■	■	■	■							
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้		■	■	■	■	■	■	■				

กันเกรา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Fagraea fragrans* Roxb.

ชื่อวงศ์ GENTIANACEAE

ชื่อสามัญ Anan , Tembusu

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 15-25 ม. เปลือกสีน้ำตาลเข้ม แตกเป็นร่องลึก ใบเดี่ยวออกตรงข้ามกัน แผ่นใบรูปรีแกมรูปขอบขนาน กว้าง 2.5-3.5 ซม. ยาว 8-11 ซม. ปลายแหลม โคนมน **ดอก**สีขาวครีมแล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลือง กลิ่นหอม **ผล**กลมเล็ก เส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ 6 มิลลิม. สีส้มแก่ สีแดงเลือดนก เมล็ดเล็ก มีจำนวนมาก

การกระจายพันธุ์

ขึ้นได้ในดินทั่วไปในป่าเบญจพรรณชื้น ความชื้นปานกลาง แสงแดดเต็มวัน อัตราการเจริญเติบโตช้า

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

มีเยื่อหุ้มเมล็ด ล้างน้ำแล้วกรองเมล็ด ผึ่งลมให้แห้งก่อนนำไปเพาะในกระบะทรายที่คลุมด้วยพลาสติกใสเพื่อควบคุมความชื้น (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้จันทบุรี และศูนย์เพาะชำกล้าไม้เชียงใหม่ 2554) นำเมล็ดแช่น้ำร้อน แล้วนำไปแช่น้ำเย็นเป็นเวลา 1 คืน อัตราการงอกของเมล็ด 85% (และสถานีเพาะชำกล้าไม้จังหวัดสระบุรี 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด								■	■	■	■	■
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด	■	■	■	■	■	■						
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้	■	■	■	■	■	■						
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

กัลปพฤกษ์

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cassia bakeriana* Craib

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE –CAESALPINIOIDEAE

ชื่อสามัญ Wishing Tree , Pink shower

ลักษณะทั่วไป

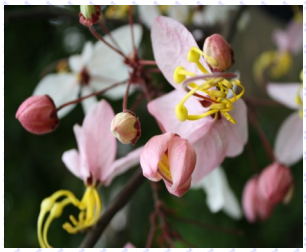

ไม้ต้นผลัดใบ สูง 5-10 ม. เปลือกสีเทากิ่งอ่อน ใบอ่อนและช่อดอกมีขนนุ่ม ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ มีใบย่อย 5-6 คู่ แผ่นใบรูปใบหอกกลับแกมรูปขอบขนาน กว้าง 1.5-3 ซม. **ดอก** เริ่มบานสีชมพู เมื่อใกล้โรยเปลี่ยนเป็นสีขาว ออกเป็นช่อยาว 5-12 ซม. ตามง่ามใบและกิ่งก้าน **ผล** เป็นฝักรูปทรงกระบอกยาว 30-40 ซม. เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2-2.5 ซม. มีขนนุ่มสีเทาภายในเมล็ดกลมแบน 30-40 เมล็ด

การกระจายพันธุ์ มีถิ่นกำเนิดในอเมริกาได้และตามป่าเบญจพรรณแล้งทางภาคเหนือ ภาคตะวันออก

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

กะเทาะเมล็ดออกจากฝัก แล้วนำเมล็ดคนกับกรดกำมะถันเข้มข้น 14 นาทีล้างด้วยน้ำ 10 ครั้ง แช่น้ำไว้ 5 ชั่วโมง อัตราการงอกของเมล็ด 90-99% (สถานีเพาะชำกล้าไม้นครพนม 2554) หรือ นำเมล็ดมาตัดหรือทำให้เกิดบาดแผลที่ปลายเมล็ด อัตราการงอกของเมล็ด 97% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้เชียงใหม่ 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด							■	■	■	■	■	
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด	■	■	■	■	■	■						
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้		■	■	■	■	■						
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้		■	■	■	■	■	■					

แดง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Xylia xylocarpa* (Roxb.) Taub.

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE - MIMOSOIDEAE

ชื่อสามัญ Iron Wood

ลักษณะทั่วไป

ไม้ผลัดใบ สูง 15-25 ม. เปลือกสีเทาอมแดง แตกสะเก็ดล่อนเป็นแผ่นๆ เปลือกในสีน้ำตาลแดง และมีน้ำเลี้ยงสีแดงซึมออกมาเมื่อถูกตัด ใบประกอบรูปขนนกสองชั้นเรียงสลับ มีก้านแขนงออกจากปลายก้านใหญ่สองแขนงระหว่างง่ามแขนงมีตุ่ม สีชมพูหรือสีน้ำตาลแดง แผ่นใบย่อยรูปไข่แกมรูปขอบขนาน กว้าง 3-7 ซม. ยาว 7-20 ซม. ออกตรงข้ามกันเป็นคู่ๆ จำนวน 4-5 คู่ **ดอก**เล็ก สีเหลืองกลิ่นหอมอ่อนๆ ออกรวมกันเป็นกระจุกรูปทรงกลมบนก้านช่อ คล้ายดอกกระถิน ผลเป็นฝักรูปไตแบนแข็ง ยาว 7-10 ซม. **ฝัก**แก่สีน้ำตาลเทา แตกม้วนบิดงอ เมล็ดแบน

การกระจายพันธุ์

เป็นพันธุ์ไม้หลักของป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรังทั่วๆ ไป มีความสูงจากระดับน้ำทะเลไม่เกิน 850 ม.

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

แกะเมล็ดออกจากฝักแล้วนำไปแช่น้ำทิ้งไว้ 12 ชั่วโมงก่อนนำไปเพาะ อัตราการงอกของเมล็ด 90% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้เชียงใหม่ 2554) หรือนำเมล็ดมาตัดหรือทำให้เกิดบาดแผลที่ปลายเมล็ด หรือแช่ในน้ำร้อนอุณหภูมิ 60-90 องศาเซลเซียส แล้วทิ้งให้เย็นเป็นเวลา 6-8 ชั่วโมง อัตราการงอกของเมล็ด 85% (สถานีเพาะชำกล้าไม้ชัยนาท 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด	■	■	■							■	■	■
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด	■	■	■	■	■	■						
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้		■	■	■	■	■						
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้				■	■	■	■	■	■			

ตะเคียนทอง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Hopea odorata* Roxb.

ชื่อวงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่อสามัญ Iron Wood

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้นขนาดใหญ่ ไม่ผลัดใบ สูง 20 - 40 ม. รูปทรงเรือนยอดกลมหรือรูปเจดีย์ทึบ ใบเดี่ยวออกสลับรูปไข่แกมรูปใบหอก มีต่อมตามซอกเส้นใบ **ดอก**ออกเป็นช่อตามซอกใบและ ปลายกิ่ง กลีบเลี้ยงและกลีบดอกอย่างละ5 กลีบ โดยเชื่อมติดกันสีขาวนวล กลิ่นหอม ออกดอกช่วงระหว่าง ม.ค. - มี.ค. **ผล**แก่ แห้งมีปีก ทรงกลม มีปีกยาว 2 ปีก ปีกสั้น 3 ปีก ซ้อนกันหุ้มกลางผล ช่วงระหว่าง ก.พ. - เม.ย.

การกระจายพันธุ์

มักขึ้นตามที่ราบริมน้ำในป่าดิบทั่วไป การขยายพันธุ์และการผลิตกล้าโดยเพาะเมล็ด และปักชำ มักขึ้นในดินร่วนปนทรายหรือดินเหนียวปนทราย ความชุ่มชื้นปานกลาง - มาก เจริญเติบโตได้ดีในที่แสงมาก

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

เด็ดปีกเมล็ดก่อนนำไปเพาะและรีบทำการเพาะลงในแปลงทันที เนื่องจากเมล็ดที่ร่วงแล้วไม่สามารถเก็บไว้ได้นาน เพราะจะทำให้อัตราการงอกของเมล็ดต่ำ วิธีนี้ทำให้ได้อัตราการงอกของเมล็ด 90% (สถานีเพาะชำกล้าไม้นราธิวาส , สถานีเพาะชำกล้าไม้เพชรบุรี , สถานีเพาะชำกล้าไม้บ้านนา จ.นครนายก , ศูนย์เพาะชำกล้าไม้ฉะเชิงเทรา และ ศูนย์เพาะชำกล้าไม้มหาสารคาม 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด		■	■	■	■							
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด				■	■	■						
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้				■	■	■						
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้				■	■	■	■	■	■	■	■	■

บุนนาค

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Mesua ferrea* L.

ชื่อวงศ์ GUTTIFERAE

ชื่อสามัญ Iron wood, Indian rose chestnut

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูงประมาณ 15-25 ม. เรือนยอดเป็นพุ่มทึบไม่ผลัดใบ ใบ เป็นใบเดี่ยว แผ่นใบหนา รูปหอกหรือรูปขอบขนานแกมรูปหอก ขนาดกว้าง 2-3 ซม. ยาว 8-12 ซม. ปลายใบเรียวแหลม โคนใบสอบ ผิวใบเรียบเกลี้ยง ท้องใบมีคราบขาวปกคลุม **ดอก** เป็นดอกเดี่ยว หรือเกิดเป็นกระจุกตามง่ามใบ กลีบดอกสีขาวจนถึงสีเหลืองอ่อน ออกดอกระหว่างช่วงฤดูร้อนถึงฤดูฝน **ผล**สด รูปไข่ ส่วนปลายโค้งแหลม โดยยังมีส่วนกลีบรองดอกขยายใหญ่ขึ้นติดอยู่ ภายในมีเมล็ด 1-2 เมล็ด

การกระจายพันธุ์

พบทั่วไปในป่าดงดิบแล้งและแดงดิบชื้น มีถิ่นกำเนิดในประเทศอินเดียและเอเชียตะวัน - ออกเฉียงใต้การตอน การเพาะเมล็ด วิธีที่นิยมและได้ผลดีคือ การเพาะเมล็ด

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

แยกเมล็ดออกจากผลสดก่อนนำไปเพาะ อัตราการงอกของเมล็ด 80-100% (สถานีเพาะชำกล้าไม้ระยอง และศูนย์เพาะชำกล้าไม้เชียงใหม่ 2554) หรือ นำเมล็ดไปเพาะในขุยมะพร้าวแล้วรดน้ำให้ชุ่ม (สถานีเพาะชำกล้าไม้สระบุรี และ สถานีเพาะชำกล้าไม้ลพบุรี 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด					■	■	■					
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด								■	■			
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้									■	■		
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้	■	■	■	■							■	■

ประดู่แดง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phyllocarpus septentrionalis* Donn. Smith

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-CAESALPINICIDEAE

ชื่อสามัญ Monkey flower tree

ลักษณะทั่วไป

ประดู่แดงเป็นไม้ต้นผลัดใบสูง 10-20 ม. เรือนยอดแผ่กว้าง กิ่งลู่ลงใบประกอบรูปขนนกเรียงสลับ ใบย่อย 3-5 ใบ ออกสลับ แผ่นใบย่อยรูปไข่ รูปรี หรือรูปใบหอก กว้างประมาณ 2.5 ซม. ยาวประมาณ 6 ซม. ปลายมน โคนสอบ **ดอก**สีแดงคล้ำ ออกเป็นช่อ เป็นกระจุกตามกิ่ง **ผล**เป็นฝักแบนกว้าง 1-3 ซม. มี 1-2 เมล็ด

การกระจายพันธุ์ ถิ่นกำเนิดอยู่ที่กัวเตมาลา

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

แกะเมล็ดออกจากฝัก แล้วนำเมล็ดแช่น้ำในอุณหภูมิปกติเป็นเวลา 16 ชั่วโมง อัตราการงอกของเมล็ด 80% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้อุดรธานี 2554) หรือ ขลิบเมล็ด ก่อนนำไปลวกน้ำร้อนเป็นเวลา 3 นาที อัตราการงอกของเมล็ด 80% (สถานีเพาะชำกล้าไม้สระบุรี และ สถานีเพาะชำกล้าไม้ลพบุรี 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด												
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด												
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้												
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้												

ประดู่ป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pterocarpus macrocarpus* Kurz

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-PAPILIONOIDEAE

ชื่อสามัญ Bermese Ebony

ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้น ผลัดใบ สูง 15-30 ม. เปลือกต้นสีน้ำตาลดำ แตกสะเก็ด เปลือกในมีน้ำเลี้ยงสีแดง เรือนยอดเป็นพุ่มกลมทึบ ใบประกอบรูปขนนกเรียงสลับ ใบย่อยเยื้องสลับกัน 4-10 ใบ แผ่นใบย่อยรูปไข่ถึงรูปขอบขนาน กว้าง 2.5-5 ซม. ยาว 5-15 ซม.ปลายเป็นติ่ง โคนมน **ดอก**สีเหลือง กลิ่นหอม ออกเป็นช่อยาว 10-20 ซม. ตามง่ามใบผลรูปโล่แบนบาง ตรงกลางนูน เส้นผ่าศูนย์กลาง 5-7 ซม. ผลแบบฝัก มีครีบกลมคล้ายรูปโล่บิดเบี้ยวเล็กน้อย

การกระจายพันธุ์

พบในป่าเบญจพรรณชื้น และป่าดิบแล้งทั่วไป สูงจากระดับน้ำทะเล 100-600 ม. ยกเว้นภาคใต้ เป็นไม้เบิกนำที่ดีชนิดหนึ่ง

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

นำฝักมาตัดปีกเพื่อนำเมล็ดออกมา จึงมาลวกน้ำร้อน 20 นาที แล้วนำไปแช่ในน้ำอุณหภูมิปกติ 12 ชั่วโมง อัตราการงอกของเมล็ด 100% (สถานีเพาะชำกล้าไม้ระยอง 2554) หรือตัดปีกของเมล็ดออกแล้วนำไปแช่น้ำร้อนประมาณ 3-5นาที และแช่น้ำเย็นประมาณ 12ชั่วโมง หรือตัดปีกออก นำไปหว่านลงแปลงเพาะหนาประมาณ 1-1.5 นิ้วราดด้วย EMโดยไม่ต้องใช้ดินกลบ รดน้ำวันละ 2 ครั้ง ย้ายชำลงถุง เมื่อเริ่มมีใบเลี้ยง อัตราการงอกของเมล็ด 90% (สถานีเพาะชำกล้าไม้เพชรบุรี 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด					■	■	■					
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด	■	■	■					■	■	■	■	■
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้	■	■	■	■	■						■	■
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้	■	■	■	■	■	■	■	■				

ไผ่รวก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Thyrsostachys siamensis* Gamble

ชื่อวงศ์ GRAMINEAE

ชื่อสามัญ Bamboo

ลักษณะทั่วไป

พืชใบเลี้ยงเดี่ยวตระกูลหญ้า ลักษณะประจำสกุลคือ กาบหุ้มบางแนบชิดกับลำไผ่หลุดร่วงเมื่อแก่ ยอดกาบบางเรียว สอบไปหาปลาย ไม่มีครีบกาบ ขึ้นเป็นกอแน่น ลำต้นขนาดเล็ก มีความสูงประมาณ 7-15 ม. ส่วนโคนมีเนื้อหนาเกือบตัน ที่ปลายลำมีเนื้อบาง ถ้าพบในบริเวณที่มีความชุ่มชื้นสูง ลำต้นจะมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 4-7 ซม. ถ้าพบในที่แห้งแล้งจะมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2-4 ซม. ลำมีสีเขียวอมเทา ปล้องจะยาวประมาณ 15-30 ซม. โดยปกติเนื้อจะหนา กาบหุ้มลำยาวประมาณ 22-28 ซม. กว้างประมาณ 11-20 ซม. กาบมักจะติดต้นอยู่นาน สีเป็นสีฟาง ด้านหลังปกคลุมด้วยขนอ่อนสีขาว มีร่องเป็นแนวเล็ก ๆ สอบขึ้นไปหาปลาย ซึ่งเป็นรูปที่ตัดเป็นลูกคลื่น ครีบกาบ มีรูปสามเหลี่ยม อาจจะเห็นไม่ชัดก็ได้ กระจังกาบมีเล็กน้อยและหยักไม่สม่ำเสมอ ใบยอดกาบยาวประมาณ 10-12 ซม. เป็นรูปสามเหลี่ยมมุมแหลม ยาวและแคบ ขอบงอโค้งเข้า

การกระจายพันธุ์

พบในบริเวณประเทศพม่าและไทย พบทุกภาคของประเทศ ชอบขึ้นในที่แล้งหรือที่สูง บนภูเขา อากาศร้อน มักขึ้นในดินระบายน้ำดี พบมากที่สุดในจังหวัดกาญจนบุรี

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

เมล็ดหรือขุยไผ่มาแช่น้ำทิ้งไว้ 12 ชั่วโมงก่อนนำไปเพาะ อัตราการงอกของเมล็ด 97% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้เชียงใหม่ 2554) หรือขัดเอาเปลือกนอกออกแช่น้ำ 2 คืน ห่อผ้าแล้วรดน้ำให้ชื้น พองอกนำลงแปลงเพาะ (สถานีเพาะชำกล้าไม้ลพบุรี 2554) **ข้อดี**ของการขยายพันธุ์โดยขุยไผ่ คือ เมื่อปลูกแล้วไผ่สามารถให้ผลิตผลในระยะอายุขัยที่ยาวนาน

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด		■	■	■	■							
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด			■	■	■	■						
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้			■	■	■	■	■					
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้			■	■	■	■	■	■				

พะยูง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dalbergia cochinchinensis* Pierre

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-PAPILIONOIDEAE

ชื่อสามัญ Siamese Rosewood

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น ผลัดใบ สูง 15-25ม. เปลือกสีเทาเรียบ เรือนยอดทรงกลมหรือรูปไข่ ใบประกอบรูปขนนก เรียงสลับ ใบย่อยเรียงสลับ 7-9 ใบ ปลายสุดของช่อเป็นใบเดี่ยว กว้าง 3-4 ซม. ปลายแหลม โคนสอบ หลังใบสีเขียวเข้ม ท้องใบสีจาง **ดอก**เล็กสีขาว กลิ่นหอมอ่อน ออกรวมกันเป็นช่อตามง่ามใบ และตามปลายกิ่ง **ฝัก**รูปขอบขนานแบบบาง กว้าง 1.2 ซม. ยาว 4-6 ซม. มีเมล็ด 1-4 เมล็ด

การกระจายพันธุ์ ขึ้นในป่าดิบแล้ง และป่าเบญจพรรณชื้น ทั่ว ๆ ไป ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

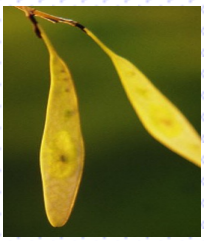

แกะเมล็ดออกจากฝัก นำเมล็ดมาลวกน้ำร้อน 20 นาที แล้วนำไปแช่ในน้ำอุณหภูมิปกติ 12 ชั่วโมง อัตราการงอกของเมล็ด 100% (สถานีเพาะชำกล้าไม้ระยอง 2554) หรือแกะเมล็ดออก แล้วนำไปแช่น้ำทิ้งไว้ 12 ชั่วโมง ก่อนนำไปเพาะ อัตราการงอกของเมล็ด 90% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้เชียงใหม่ 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด							■	■	■	■		
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด				■	■		■	■	■	■		
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้	■	■	■							■	■	■
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้	■	■	■	■	■	■	■	■	■			

มะเกลือ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Diospyros mollis* Griff.

ชื่อวงศ์ EBENACEAE

ชื่อสามัญ Ebony tree

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น สูง 10-30 ม. ลำต้นเปลาตรง เรือนยอดเป็นพุ่มทึบ กิ่งอ่อนมีขนนุ่ม ใบเดี่ยว เรียงสลับแผ่นใบรูปไข่หรือรูปไข่แกมขอบขนาน กว้าง 1.5-4 ซม. ยาว 4-8 ซม. ใบแห้งสีดำ **ดอก**เล็กสีขาวหรือขาวอมเหลือง ออกเป็นช่อสั้นๆ ตามง่ามใบ **ผล**กลมเกลี้ยง เส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ 2 ซม. ผลแก่จัดแห้งออกสีดำ มีกลีบเลี้ยงเป็นจุกที่ขั้วผล 4 กลีบ

การกระจายพันธุ์ พบตามป่าเบญจพรรณทั่วไปที่สูงจากระดับน้ำทะเล 5-500 ม.

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

ลอกเปลือกผลแล้วนำเมล็ดไปแช่ในน้ำอุณหภูมิปกติ 12 ชั่วโมง อัตราการงอกของเมล็ด 85% (สถานีเพาะชำกล้าไม้สุพรรณบุรี 2554) หรือ นำเมล็ดมาตัดหรือทำให้เกิดบาดแผล แล้วนำไปแช่ในน้ำอุณหภูมิปกติ 16 ชั่วโมง หรือแช่กรดเป็นเวลา 10 นาทีแล้วล้างออก ก่อนนำไปเพาะ อัตราการงอกของเมล็ด 80% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้อุดรธานี 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด					■	■	■	■				
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด	■	■	■							■	■	■
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้		■	■	■								
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้		■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

มะขามป้อม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Phyllanthus emblica* L.

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่อสามัญ Emblicmyrabolan, Malacca tree

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น สูง 8-12 ม. เปลือกต้นสีน้ำตาลปนเทา ผิวค่อนข้างเรียบ เรือนยอดรูปร่มแผ่กว้าง ปลายลู่ลง ใบเดี่ยวรูปขอบขนานติดเป็นคู่ๆ ขนาดเล็ก เรียงสลับ **ดอก**เล็กมากสีขาวหรือนวล ออกรวมกันเป็นกระจุกตามง่ามใบ **ผล**กลม อุ้มน้ำ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 ซม. สีเขียวอ่อนค่อนข้างใส

การกระจายพันธุ์

เป็นไม้ดั้งเดิมแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ขึ้นในดินที่มีการระบายน้ำดีในป่าเบญจพรรณแล้ง หรือป่าเต็งรังทั่วไป

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

บีบเอาเนื้อหุ้มเมล็ดออกแล้วนำมาผึ่งลมทิ้งไว้ 8 ชั่วโมง ก่อนนำไปเพาะ อัตราการงอกของเมล็ด 98% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้เชียงใหม่ 2554) หรือ บีบเอาเนื้อหุ้มเมล็ดออกแล้วนำมาแช่ในน้ำอุณหภูมิปกติ 1 คืน อัตราการงอกของเมล็ด 80% (สถานีเพาะชำกล้าไม้อำนาจเจริญ , สถานีเพาะชำกล้าไม้แพร่,ศูนย์เพาะชำกล้าไม้ฉะเชิงเทรา, ศูนย์เพาะชำกล้าไม้ยโสธร 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด												
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด												
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้												
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้												

มะตูม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Aegle marmelos* (L.) Correa ex Roxb.

ชื่อวงศ์ RUTACEAE

ชื่อสามัญ Beal fruit tree, Bengal quince, Bilak

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น ผลัดใบ สูง 5-10 ม. แตกกิ่งต่ำ ตามลำต้นมีหนามยาว เปลือกสีเทา เรือนยอดค่อนข้างโปร่ง ใบประกอบรูปขนนก เรียงสลับ มีใบย่อยรูปไข่ 3 ใบ สองใบล่างออกตรงข้ามกัน ใบปลายมีขนาดใหญ่กว่า กว้าง 3-6 ซม. ยาว 4-12 ซม. ปลายใบแหลมโคนสอบ **ดอกเล็ก** สีขาวอมเขียวหรือสีเหลืองอ่อน กลิ่นหอม **ผล**รูปไข่ แข็งมาก เส้นผ่าศูนย์กลาง 8-10 ซม. ยาว 12-18 ซม. เนื้อในสีเหลืองมียางเหนียว เมล็ดรูปรี

การกระจายพันธุ์ พบประปรายตามป่าเบญจพรรณ

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

กระเทาะเปลือกแข็งแล้วคว้านนำเมล็ดออกมาล้างน้ำสะอาด ผึ่งลมไว้ในที่ร่ม 1-2 วัน จนเมล็ดแห้ง ก่อนนำไปเพาะ อัตราการงอกของเมล็ด 70-80% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้มหาสารคาม 2554) หรือ ทุบเมล็ดแล้วเอาเนื้อในออกให้เหลือแต่เปลือกที่หุ้มเมล็ด ก่อนนำเมล็ดเพาะ อัตราการงอกของเมล็ด 60% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้เพชรบูรณ์ และสถานีเพาะชำกล้าไม้ชัยนาท 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด	■	■	■	■	■							
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด		■	■	■	■							
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้			■	■	■							
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้			■	■	■	■	■	■				

ยางนา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dipterocarpus alatus* Roxb. ex G.Don

ชื่อวงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่อสามัญ Yang

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้นขนาดใหญ่ผลัดใบ สูง 30-40 ม. เปลือกหนาเรียบสีเทาปนขาว โคนมักเป็นพู ใบเดี่ยว เรียงสลับแผ่นใบรูปไข่แกมรูปหอก กว้าง 8-15 ซม. ยาว 20-35 ซม. หูใบหุ้มยอดอ่อน มีขนสีน้ำตาล **ดอก**สีชมพู ออกเป็นช่อสั้นๆ ตามง่ามใบ ตอนปลายกิ่ง **ผล**กลม มีปีกยาว 2 ปีก ปีกสั้น 3 ปีก เมล็ดยางนาเป็นพวก recalcitrant ไม่สามารถจะเก็บรักษาในที่มีอุณหภูมิต่ำหรือมีความชื้นต่ำได้ หากทำได้ควรเก็บเมล็ดยางนาขณะที่ยังติดอยู่บนต้น

การกระจายพันธุ์

ขึ้นเป็นหมู่ในป่าดงดิบและตามที่ต่ำชุ่มชื้นใกล้แม่น้ำ ลำธารทั่วไป ที่สูงจากระดับน้ำทะเล 200-600 ม. พบได้ทั่วทุกภาคของประเทศไทย

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

เด็ดปีกของผลยางนา แล้วนำไปหมกในขี้เถ้าแกลบ อัตราการงอกของเมล็ด 90% (สถานีเพาะชำกล้าไม้บ้านนา จ.นครนายก) หรือ เด็ดปีกของผลยางนา แล้วนำไปแช่ในน้ำอุณหภูมิปกติเป็นเวลา 2-3 ชั่วโมง อัตราการงอกของเมล็ด 85% (สถานีเพาะชำกล้าไม้ยะลา 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด												
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด												
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้												
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้												

ยูคาลิปตัส

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Eucalyptus camaldulensis* Dehnh.

ชื่อวงศ์ MYRTACEAE

ชื่อสามัญ Eucalyptus

ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ สูง 24-30 ม. และอาจสูงได้ถึง 50 ม. ไม่ผลัดใบ เป็นพันธุ์ไม้โตเร็ว ถ้าปลูกในประเทศไทยจะมีรูปทรงสูงเพรียว ลำต้นเปลาตรงมีกิ่งก้านน้อย รูปทรง(เรือนยอด)เป็นรูปทรงกรวยสูง (ปลูกในประเทศไทย) **ใบ**เดี่ยว เรียงสลับใบรูปหอกหรือรูปขอบขนานแกมหอก **ดอก** มีขนาดเล็กออกตามง่ามใบใกล้ปลายกิ่ง เป็นช่อขนาดเล็กเห็นก้านเกสรเพศผู้สีขาวชัดเจน ผลแห้งแตก ภายในมีเมล็ดสีดำขนาดเล็ก ประมาณ 1 มม. จำนวนมาก

การกระจายพันธุ์

ยูคาลิปตัสเป็นพันธุ์ไม้ต่างประเทศ มีถิ่นกำเนิดอยู่ในทวีปออสเตรเลียเป็นส่วนใหญ่ สามารถเจริญเติบโตได้ในทุกสภาพดิน ตั้งแต่ดินทราย ดินเค็ม ดินเปรี้ยว แต่ไม่ทนดินที่มีหินปูนสูง ทนต่อความแห้งแล้งได้ดี

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

แกะผลเพื่อแยกเมล็ดออกเพาะชำ ไม่มีการปฏิบัติต่อเมล็ดก่อนนำเมล็ดไปเพาะ อัตราการงอกของเมล็ดโดยเฉลี่ย 80%

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด	■	■	■	■								
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด	■	■	■	■								
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้		■	■	■	■	■						
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้			■	■	■	■	■					

ราชพฤกษ์

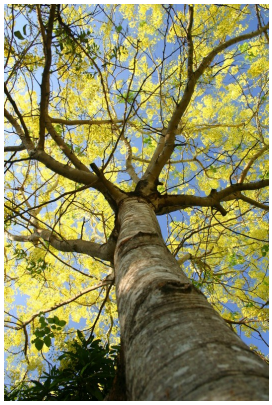

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cassia fistula* L.

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-CAESALPINIACEAE

ชื่อสามัญ Pudding Pine , Indian Laburnum , Golden Shower

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น ผลัดใบ สูง 8-15 ม. ใบประกอบแบบขนนก เรียงสลับ มีใบย่อย 3-8 คู่ แผ่นใบรูปป้อมรูปไข่หรือรูปขอบขนาน ปลายแหลม โคนมน กว้าง 4-8 ซม. ยาว 7-15 ซม. **ดอก** สีเหลือง ออกเป็นช่อตามซอกใบหรือตามกิ่ง ยาว 20-45 ซม. **ผล**เป็นฝักทรงกระบอก ยาว 20-60 ซม. เส้นผ่านศูนย์กลาง 1.5-2.5 ซม.

การกระจายพันธุ์

ถิ่นกำเนิดเดิมตามธรรมชาติ ขึ้นได้ทั่วทุกภาคของประเทศ มีการเจริญเติบโต ในสภาพแวดล้อมที่มีอุณหภูมิเฉลี่ยสูงสุด 37.5-48.9 องศาเซลเซียส อุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 4.0-17.3 องศาเซลเซียส และต้องการปริมาณน้ำฝนตั้งแต่ 50.8-304.8 ซม./ปี สามารถที่จะเจริญเติบโตบนดินได้เกือบทุกชนิด แม้แต่ดินตื้น ดินเลวและพบว่าสามารถขึ้นได้ที่ระดับความสูงถึง 1,200ม. จากะดับน้ำทะเล อัตราการเจริญเติบโตปานกลาง การขยายพันธุ์โดยใช้เมล็ด เชื่อกันว่ามีถิ่นกำเนิดแถบเอเชียเขตร้อน โดยเฉพาะประเทศอินเดีย ศรีลังกา และมาเลเซีย

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

นำฝักมาแยกเมล็ดออก จากนั้นนำเมล็ดมาตัดหรือทำให้เกิดบาดแผลที่ปลายเมล็ด อัตราการงอกของเมล็ด 97% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้เชียงใหม่ 2554) หรือนำเมล็ดมาคนกับกรดกำมะถันเข้มข้น 14 นาที แล้วล้างด้วยน้ำเปล่า 10 ครั้ง และแช่น้ำไว้ 5 ชั่วโมง อัตราการงอกของเมล็ด 95% (สถานีเพาะชำกล้าไม้นครพนม 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด	■	■	■	■	■						■	■
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด	■	■	■	■	■							
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้	■	■	■	■	■							
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้		■	■	■	■	■						

ลำดวน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Melodorum fruticosum* Lour.

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่อสามัญ Devil Tree , White Cheese wood

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้นขนาดกลาง สูง 5 - 20 ม. ไม่ผลัดใบ เรือนยอดรูปกรวย หนาทึบ ลำต้นเปลาตรง เปลือกสีน้ำตาล แตกขรุขระเป็นสะเก็ด ใบเดี่ยวเรียงสลับ แผ่นใบรูปขอบขนานหรือรูปใบหอก กว้าง 2.5-4 ซม. ยาว 5-11.5 ซม. ปลายใบแหลมโคน ใบสอบหรือมน **ดอก**สีนวลกลิ่นหอม ออกเดี่ยวตามซอกใบที่ปลายกิ่ง กลีบดอกหนาและแข็งกลีบดอกชั้นนอก 3 กลีบแผ่ออก ชั้นใน 3 กลีบหุบเข้าหากัน เมื่อบานเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 ซม. ออกดอกตลอดปี **ผลเป็นผลกลุ่ม** ทรงกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.6 ซม. สีเขียว เมื่อสุกสีดำ รสหวาน อมเปรี้ยว

การกระจายพันธุ์ มีถิ่นกำเนิดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ขยายพันธุ์โดยเมล็ด หรือตอนกิ่ง ต้นกล้าจากการเพาะเมล็ด โตช้า แต่แข็งแรง และทนแล้งได้ดี ใช้เวลามากกว่า 5 ปี จึงจะออกดอก

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

เตรียมเมล็ดโดยคั้นเอาเนื้อของผลออก ล้างให้สะอาดแล้วผึ่งลม 6 ชั่วโมง ก่อนนำไปเพาะในกระบะทราย อัตราการงอกของเมล็ด 90% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้ยโสธร และสถานีเพาะชำกล้าไม้อำนาจเจริญ 2554) หรือ แกะเมล็ดออกจากผลแล้วนำมาแช่ในน้ำอุณหภูมิปกติ 12 ชั่วโมง อัตราการงอกของเมล็ด 80% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้นครราชสีมา 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด										■	■	■
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด		■	■	■								
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้				■	■	■	■					
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้							■	■	■	■	■	■

สะเดาบ้าน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Azadirachta indica* Juss.var. *siamensis* Valeton

ชื่อวงศ์ MELIACEAE

ชื่อสามัญ Holy tree , Pride of China , Indian Margosa Tree

ลักษณะทั่วไป

ไม้ยืนต้นขนาดกลางผลัดใบ สูงประมาณ 8-15 ม. เส้นรอบวงของต้น 80-200 ซม. เรือนยอด เป็นพุ่มกลมหรือคล้ายเจดีย์ แตกกิ่งก้านสาขาต่ำ เปลือกของลำต้นสีน้ำตาลเทาหรือเทาปนดำ แตกระแหงเป็นร่องเล็กๆ หรือเป็นสะเก็ดเป็นร่องยาวตามต้น แต่เปลือกของกิ่งอ่อนเรียบ ยอดอ่อนที่แตกใหม่มีสีน้ำตาลแดง **ดอก**เล็กสีขาว ออกเป็นช่อตามง่ามใบ **ผล**กลมรี อวบน้ำ สุกสีเหลือง มีเมล็ดเดียวแข็ง เมื่อเจริญเติบโตจะติดผลเมื่ออายุ 5 ปีขึ้นไป และให้ผลผลิต เต็มที่เมื่ออายุ 10 ปีขึ้นไป ปริมาณของผลสะเดาจะอยู่ระหว่าง 10-50 กก./ต้น/ ปี ความชุ่มชื้นปานกลาง - มาก มักเจริญเติบโตได้ดีในที่มีแสงมาก และดินมีค่าความเป็นกรดเล็กน้อย pH6.2-6.5

การกระจายพันธุ์ ขึ้นอยู่ในป่าเบญจพรรณค่อนข้างแล้ง เป็นไม้บุกเบิกในที่แล้งได้ดี

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

ขยายพันธุ์โดยวิธีเพาะเมล็ด ซึ่งสามารถทำได้จำนวนมาก เพราะปริมาณของผลสะเดามีมากในทุก ๆ ปี แต่ไม่สามารถเก็บเมล็ดไว้ได้นาน เพราะเมล็ดจะสูญเสียเปอร์เซ็นต์การงอกได้เร็วมาก หลังจากเก็บผลสุกมา และเอาเนื้อออกหมดแล้วล้างเมล็ดให้สะอาด นำไปเพาะทันที จะงอกได้ดี (สถานีเพาะชำกล้าไม้ระยอง 2554) ล้างเยื่อหุ้มเมล็ดออก แล้วนำไปผึ่งในร่ม 24 ชั่วโมง อัตราการงอกของเมล็ด 100% หรือ บีบเอาเนื้อออกจากเมล็ด แล้วนำมาผึ่งลมทิ้งไว้ 8 ชั่วโมงก่อนนำไปเพาะ อัตราการงอกของเมล็ด 97% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้เชียงใหม่ 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด				■	■	■						
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด				■	■	■						
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้				■	■	■	■	■				
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้				■	■	■	■	■	■	■		

สัก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Tectona grandis* L.f.

ชื่อวงศ์ LABIATAE

ชื่อสามัญ Teak

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้นผลัดใบ สูงตั้งแต่ 20 ม.ขึ้นไป ลำต้นเปลาตรง โคนเป็นพูพอนต่ำๆ เรือนยอด เป็นพุ่มทรงกลมค่อนข้างทึบ เปลือกสีเทา เรียบหรือแตกเป็นร่องตื้นตามความยาวลำต้น เปลือกในสีเขียวอ่อน ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามสลับตั้งฉาก ปลายใบแหลม โคนใบมน ยาว 25-40 ซม. กว้าง 20-30 ซม. ใบต้นอ่อน จะใหญ่กว่าปกติ ท้องใบสีเขียวเข้ม หลังใบสีอ่อนกว่า ผิวใบมีขนสากมือ มีต่อมเล็กๆสีแดง ขยี้ใบจะมีสีแดงเหมือนเลือด **ดอก**ขนาดเล็กสีขาวนวล ออกเป็นช่อตามปลายกิ่ง **ผล**แห้งค่อนข้างกลม เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 2 ซม. เปลือกแข็ง ภายในมี 1-3 เมล็ด

การกระจายพันธุ์

โดยสภาพธรรมชาติพบขึ้นเป็นกลุ่มในป่าเบญจพรรณทางภาคเหนือ บางส่วนในภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเลถึง 600 ม. เจริญเติบโตในดินที่มีการระบายน้ำดี ไม่เป็นดินดาน ดินค่อนข้างลึก ดินร่วนปนทราย หรือดิน ที่เกิดจากการยุบสลายของหินปูน ดินมีค่า pH 6.5-7.5 แต่ไม่เหมาะในการปลูกในพื้นที่น้ำท่วมขัง

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

เนื่องจากเปลือกหุ้มเมล็ดสักมีความแข็งมาก ควรทำการขัดสีเปลือก กะเทาะ หรือสับเปลือกแข็งออกก่อน จากนั้นนำเมล็ดมาแช่น้ำ 1 คืนและตากแดด 1 วัน สลับกันรวม 3 ครั้งแล้วนำเมล็ดไปเพาะลงแปลงเพาะชำ โดยใช้ดินร่วนกลบเมล็ดไว้ อัตราการงอกของเมล็ด 70-80% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้เพชรบูรณ์ 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด	■	■	■	■							■	■
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด	■	■	■	■	■							
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้	■	■	■	■	■	■	■					
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■	■

หว้า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Syzygium cumini* (L.) Skeels

ชื่อวงศ์ MYRTACEAE

ชื่อสามัญ Jambolan Plum, Java Plum, Black Plum

ลักษณะทั่วไป

ไม้ต้น สูง 10-25 ม. ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม แผ่นใบรูปรี หรือรูปไข่กลับกว้าง 5-9 ซม. ยาว 9-15 ซม. ปลายใบแหลมโคนมน **ดอก**ไม่มีกลีบดอก และกลีบเลี้ยงเกสรตัวผู้มีสีขาว ออกเป็นช่อตามง่ามใบ ผลรูปรี กว้างประมาณ 0.8 ซม. ยาว 1.5-3 ซม. **ผล**รูปกระสวย เมื่อสุกมีสีม่วงดำ

การกระจายพันธุ์ ถิ่นกำเนิด เอเชียเขตร้อน จากอินเดียถึงมาเลเซีย ชอบดินชื้นที่อุดมสมบูรณ์ ขึ้นตามป่าดิบและป่าผลัด ใบทั่วไป

การขยายพันธุ์โดยเมล็ด

บีบเอาเนื้อหุ้มเมล็ดออกแล้วนำมาผึ่งลมทิ้งไว้ 8 ชั่วโมง ก่อนนำไปเพาะ อัตราการงอกของเมล็ด 95% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้เชียงใหม่ 2554) หรือ บีบเอาเนื้อหุ้มเมล็ดออกแล้วนำมาผึ่งลมทิ้งไว้ 6 ชั่วโมง อัตราการงอกของเมล็ด 90% (ศูนย์เพาะชำกล้าไม้ยโสธร 2554)

วิธีการ	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ช่วงเวลาเตรียมเมล็ด				■	■	■						
ช่วงเวลาเพาะเมล็ด				■	■	■						
ช่วงเวลาย้ายชำกล้าไม้				■	■	■	■					
ช่วงเวลาดูแลรักษากล้าไม้				■	■	■	■	■	■			

บรรณานุกรม

สำนักจัดการป่าชุมชน กรมป่าไม้. 2553. พันธุ์ไม้มงคลพระราชทาน. สำนักบริหารกลาง กรมป่าไม้, กรุงเทพฯ. 77 หน้า.

ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน กรมป่าไม้. 2550. กระถินเทพา. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ. 30 หน้า.